

Sygn. akt XVII AmC 579/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Protokolant: protokolant sądowy- stażysta Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa: Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.

przeciwko: J. S. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą S. (...) w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Pozwanego w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści: „Środki (...) nie podlegają zwrotowi”;
2. zasądza od J. S. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł /trzysta sześćdziesiąt złotych/ tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od J. S. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 zł /sześćset złotych/ tytułem opłaty stałej od pozwu , od której uiszczenia Powód był zwolniony z mocy prawa;
4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym

na koszt Pozwanego.

SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Sygn. akt XVII AmC 579/12

UZASADNIENIE

Powód Stowarzyszenie (...) w P. wniosło powództwo przeciwko J. S. żądając uznania za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: Środki (...) nie podlegają zwrotowi; wydanie wyroku zaocznego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności w przypadkach prawem przewidzianych; wydanie wyroku uwzględniającego powództwo w całości na posiedzeniu niejawnym stosowanie do treści art. 479⁽¹⁷⁾ § 1 K.p.c.; rozpoznanie sprawy również pod nieobecność Powoda lub jego pełnomocnika procesowego, jeżeli zajdzie taka potrzeba; zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu powództwa podniesiono, iż zakwestionowana regulacja ogranicza możliwość dochodzenia przez konsumenta zwrotu uiszczonej zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub w części, jeżeli konsument zrezygnuje z wykonania umowy, co wyczerpuje treść przepisu art. 385⁽³⁾ pkt. 12 K.c.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Podniósł, iż Powód przed wniesieniem pozwu nie skontaktował się z nim i nie próbował uzyskać wyjaśnień co do swoich zastrzeżeń. Powód wskazał, iż zakwestionowany zapis nie stanowi klauzuli niedozwolonej, gdyż przedmiotem usługi jest świadczenie, które nie może ze względu na swój charakter zostać zwrócone, a usługa

zostanie wykonana przed upływem 10 dnia od dnia zawarcia umowy o świadczenie usługi. W takim wypadku usługobiorcy nie służy prawo odstąpienia od umowy w trybie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny. (...) jest usługą identyczną w swej istocie i charakterze z usługą zasilenia (doładowania) kont prepaid np. w przypadku kart GSM lub (...) Kart Miejskiej (...) w W.. Ponadto dopełnieniem tej regulacji jest zapis § 10 ust. 8 Regulaminu: Środki zgromadzone na koncie (...) ważne są bezterminowo.

Sąd Okręgowy - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący

stan faktyczny:

J. S. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą S. (...) jest Operatorem aplikacji internetowej dostępnej pod adresem [www\(...\).pl](http://www(...).pl) przeznaczonej do nadawania przesyłek kurierskich - paczek krajowych i międzynarodowych oraz palet krajowych przez osoby fizyczne, prawne i inne jednostki organizacyjne. Korzystanie z serwisu po zarejestrowaniu umożliwia m.in. dokonywanie rozliczeń on-line, w tym ze środków (...). (...) jest wewnętrzną, wirtualną jednostką walutową S. (...), którą można dokonywać płatności za zakupione usługi. Jednostki (...) posiadają stały kurs do waluty polskiej wynoszący 1 EK- 1PLN i dzielą się na 100 równych części, równych 0,01 PLN każda. Środki (...) są ważne bezterminowo. Zapłata za usługi zamówione w Serwisie z ich wykorzystaniem następuje poprzez wybranie jednostek (...) jako metody zapłaty.

/powyższy stan faktyczny jest bezsporny, poświadczona kopia regulaminu k. 5-137/

Sąd Okręgowy - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje:

Na podstawie przeprowadzonego dowodu z dokumentu w postaci Regulaminu korzystania z Serwisu (...) oraz w oparciu o zgodne oświadczenia stron Sąd Okręgowy ustalił, iż Pozwany wykorzystywał w prowadzonej działalności gospodarczej zakwestionowane przez Powoda postanowienie wzorca umownego. Pozwany nie zarzucił niezgodności cytowanego w pozwie postanowienia z treścią wykorzystywanego w swojej działalności.

Wobec powyższego należało przejść do oceny zakwestionowanego postanowienia pod kątem jego ewentualnej abuzywności. W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ K.c. W myśl tego przepisu za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Możliwość uznania wzorca umowy za niedozwolony i wyeliminowania go z praktyki stosowania uzależniona jest od następujących warunków:

- 1) Postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacji;
- 2) Ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) Ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) Postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez Powoda postanowienie w oparciu o wymienione kryteria należało zważyć, iż konsumenci nie mają wpływu na jego treść, albowiem wzorzec jest przedstawiany przez Pozwanego, a zatem nie jest uzgadniany indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia czy zakwestionowane przez Powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. W stosunkach z konsumentami dobry obyczaj powinien wyrażać się właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu i realizacji umowy, rzetelnym traktowaniem równorzędnego partnera jakim jest konsument. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są też działania mające na celu ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel - Wzorce umowne s. 360).

Pojęcie interesów konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść inne aspekty: zdrowie konsumenta (jego bliskich), czas zbędnie

tracony, dezorganizacja toku życia, przykrości, zawód itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi w sytuacji, gdy w sposób rażący naruszona została równowaga interesów stron umowy, przez to że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretny wzorzec. Określenie „rażąco” należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Przepis art. 3 ust. 1 europejskiej dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993r. stanowiącej wzorcową regulację dla polskiego ustawodawcy w dziedzinie ochrony interesów konsumenta przewiduje, że dana klauzula jest niedozwolona gdy naruszając zasadę wzajemnego zaufania powoduje istotną i nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 sygn. akt I CK 832/04 /Biuletyn SN 2006 nr 2 str. 86/ za sprzeczne z dobrymi obyczajami uznał wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, rażące naruszenie interesów konsumenta polega zaś na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy - art. 385¹ § 4 k.c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i

obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia

przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. . Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo w niniejszej sprawie zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 385⁽³⁾ pkt. 12 i 13 K.c. w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania oraz przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej, niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiedają, rozwiązują lub odstępują od umowy. W ocenie Sądu Okręgowego zakwestionowana klauzula wypełnia przesłanki przywołanych przepisów. Konsument pozbawiony zostaje bowiem w oparciu o nią prawa do zwrotu wpłaty dokonanej na poczet swojego świadczenia, do którego będzie zobowiązany w przyszłości w zamian za wzajemne świadczenie przedsiębiorcy. Klauzula narusza zasadę równorzędności stron, gdyż pozbawia kontrahenta ekwiwalentu za spełnione świadczenie oraz roszczenia o jego zwrot. Prowadzi do uzyskania przez przedsiębiorcę przysporzenia, nie zobowiązując go w zamian do żadnego świadczenia. Bazuje na uprzywilejowaniu przedsiębiorcy w stosunku umownym. Jest bowiem oczywiste, iż konsumenci nie dokonują zakupów środków (...) w innym celu, jak tylko aby z ich wykorzystaniem dokonywać płatności za usługi Operatora. Różne przypadki losowe mogą zdecydować o konieczności rezygnacji z korzystania z tych usług. W sytuacji, gdy przedtem konsument dokonał zakupu środków (...), a tym bardziej ich dużej ilości może dojść do rażącego naruszenia jego interesów ekonomicznych. Konsument może bowiem zakładać, dokonując inwestycji w środki (...), realizację określonych swoich planów. Z przyczyn od niego niezależnych ich realizacja może okazać się niemożliwa. Jest oczywiste, iż w takiej sytuacji brak możliwości zwrotu wpłaconych środków pieniężnych spowoduje u niego ogromne poczucie zawodu i przykrości. Rażące naruszenie interesów konsumentów ma miejsce zatem w niniejszej sprawie nie tylko na gruncie ekonomicznym. Bez znaczenia jest przy tym zapis, iż środki (...) ważne są bezterminowo (§ 10 pkt 8). Zapis ten nie rekompensuje bowiem w żaden sposób uszczerbku majątkowego konsumenta, gdy nie będzie on korzystał z usług Pozwanego. Podkreślenia przy tym wymaga, iż korzystanie z środków (...) będzie niemożliwe także w wypadku wygaśnięcia umowy lub jej zawieszenia (§ 4 pkt 7). Jedną z przyczyn zawieszenia umowy jest przy tym naruszenie przez Klienta postanowień

Regulaminu lub przepisów prawa (§ 4 pkt 7 lit c). Ocena wystąpienia tej przesłanki, jak również jej ustania została pozostawiona Operatorowi. Operator może zatem faktycznie całkowicie pozbawić konsumenta możliwości wykorzystania środków (...), gdy stwierdzi wystąpienie przesłanek zawieszenia umowy. Zapis o bezterminowej ważności środków (...) jest zatem w takiej sytuacji fikcyjny i może wprowadzić w błąd konsumenta.

Bez znaczenia pozostaje również podnoszony przez Pozwanego zapis art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. z dnia 31 marca 2000 r.). Zgodnie bowiem z treścią tego przepisu, konsument, który zawarł umowę na odległość, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie w terminie dziesięciu dni, ustalonym w sposób określony w art. 10 ust. 1. Jak już bowiem wyżej wskazano, konsument kupując środki (...) dokonuje niejako przedpłaty na poczet swoich zobowiązań za wzajemne świadczenie przedsiębiorcy i skoro nie dochodzi do zawarcia umowy lub spełnienia świadczenia wzajemnego przedsiębiorcy kontrahenta, zgodnie z zasadami rzetelnego, uczciwego traktowania stron w stosunku zobowiązaniowym ma prawo do zwrotu. Nie są słuszne twierdzenia Pozwanego, iż przedmiotem jego usługi jest świadczenie, które ze względu na jego charakter nie może zostać zwrócone. Ekwiwalentem za świadczenie konsumenta nie są bowiem środki (...), które same w sobie nie mają żadnej wartości rynkowej, ale wzajemne świadczenie przedsiębiorcy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez Pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385¹ § 1 K.c) zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² § 1 K.p.c).

W pkt 2 wyroku na podstawie art. 98 i 99 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z § 18 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2008r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Okręgowy zasądził od Pozwanego jako od strony przegrywającej na rzecz Powoda koszty zastępstwa procesowego według stawki przewidzianej w przywołanym rozporządzeniu. O obciążeniu Pozwanej stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono w pkt 3 wyroku na podstawie art. 26 ust 1

pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, póź. 1398).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ §1 K.p.c.